गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः।इन्द्रः। १ अष्टिः, २-३ अतिशक्करी, ४ अष्टिः अतिशक्करी वा ।

त्रिकद्रुकेषु महिषो यवाशिरं तुविशुष्मस्तृपत्सोममपिबद्विष्णुना सुतं यथावशत्।
स ईं ममाद महि कर्म कर्तवे महामुरुं सैनं सश्चद्देवो देवं सत्यमिन्द्रं सत्य इन्दुः॥ २.०२२.०१

त्रिकद्रुकेषु- भूर्भुवरादित्रिषु स्थानेषु । महिषः- महान् । तुविशुष्मः- प्रभूतबलः । विष्णुना- सर्वात्मना ब्रह्मणा । तृपत्- तृप्यन् । सुतं- निष्पन्नम् । यवाशिरं- हव्यमिश्रितम् । सोमं- रसम् । यथावशत्- यथाकामम् । अपिबत्- अनुभूतवान् । सः- असौ सोमो रसः । महां- महात्मानम् । उरुं- विस्तीर्णम् । ईं- एनमिन्द्रम् । महि- महत् । कर्म । कर्तवे- कर्तुम् । ममाद- अमादयत् । सः- असौ । देवः- लीलामयः । सत्यः । इन्दुः- क्लेदनशीलो हृदयस्पृक् सोमो रसः । देवं- द्योतनशीलम् । सत्यम् । एनं- एतम् । इन्द्रम् । सश्चत्- व्याप्नोतु ॥१॥

अध त्विषीमाँ अभ्योजसा क्रिविं युधाभवदा रोदसी अपृणदस्य मज्मना प्र वावृधे।
अधत्तान्यं जठरे प्रेमरिच्यत सैनं सश्चद्देवो देवं सत्यमिन्द्रं सत्य इन्दुः॥ २.०२२.०२

अध- अथ । त्विषीमान्- बलवान् । क्रिविं- क्षेप्तारम् । युधा- युद्धेन । ओजसा- तेजसा । अभ्यभवत् । रोदसी- द्यावापृथिव्यौ । आ अपृणत्- अपूरयत् । अस्य- एतस्येन्द्रस्य । मज्मना- शोधकशक्त्या । प्र- प्रकर्षेण । वावृधे- स एवेन्द्रो ववृधे । अन्यं- रसम् । जठरे- हृदये । सीदन् वनस्य जठरे पुनानः, भीमस्य वृष्णो जठरादभिश्वसो दिवे दिवे सहुरिः स्तन्नबाधित इत्यादिषु मन्त्रेषु जठरशब्दस्य मध्यभाग इति लक्षणया सारः स्वरूपं हृदयमिति वार्थः । हूयमानः- अस्माभिराहूतः । अधत्त- दधार । ईं- एनम् । प्र अरिच्यत- प्रकर्षेण अरेचयत् । सैनं सश्चत् देवो देवं सत्यमिन्द्रं सत्य इन्दुः ॥२॥

Dr Rangarji

साकं जातः क्रतुना साकमोजसा ववक्षिथ साकं वृद्धो वीर्यैः सासहिर्मृधो विचर्षणिः।

दाता राधः स्तुवते काम्यं वसु सैनं सश्चद्देवो देवं सत्यमिन्द्रं सत्य इन्दुः॥ २.०२२.०३

क्रतुना- सर्वभूतहितरत्युद्भूतसङ्कल्पमयेनाग्निना। साकम्। जातः- आविर्भूतः। ओजसा- तेजसा। साकं जातः। वीर्यैः। साकम्। वृद्धः। ववक्षिथ- वोढुमिच्छसि। मृधः- स्पर्धमानान्। सासहिः- सहसे। विचर्षणिः- विवेकी। स्तुवते- स्तोत्रे। काम्यं- कामिताम्। वसु- चित्तवृत्तिस्तम्भकारिणीम्। वसु स्तम्भे। राधः- संसिद्धिम्। दाता- यच्छसि। ॥३॥

तव त्यन्नर्यं नृतोऽप इन्द्र प्रथमं पूर्व्यं दिवि प्रवाच्यं कृतम्।

यद्देवस्य शवसा प्रारिणा असुं रिणन्नपः।

भुवद्विश्वमभ्यादेवमोजसा विदादूर्जं शतक्रतुर्विदादिषम्॥ २.०२२.०४

इन्द्र- परमेश्वर। नृतो- सर्वस्य नर्तयितः। नर्तक। तव- भवतः। त्यत्- तत्। नर्यं- पौरुषम्। प्रथमं- मुख्यम्। पूर्व्यं- पुराणम्। दिवि- चित्ताकाशे। प्रवाच्यं कृतं- प्रकर्षेणोक्तम्। असुं- प्राणम्। रिणन्- हिंसन्। प्राणहिंसनभूतप्राणनियमनं विना मूलशक्तिधाराणां प्रवाहस्याभावः। अतप्ततनूर्न तदामो अश्नुत इति। देवस्य शवसा- द्योतनबलेन। अपः- मूलशक्तिधाराः। प्रारिणाः- प्रेरयः। विश्वं- सर्वम्। अदेवं- अन्धकारम्। अभि भुवत्- अभिभवतु। शतक्रतुः- अनन्तप्रज्ञः। ऊर्जं- प्राणम्। इषं- सदेषणम्। विदात्- लभताम्॥४॥

Dr. Ranganji